KÄPPALA

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns
vattendistrikt
Länsstyrelsen i Västmanlands län
721 86 Västerås

Er beteckning	*Vår beteckning*	*Vår handläggare*	*LIDINGÖ*
537-13765-2008	103-09/089	Torsten Palmgren	2009-08-19

Ramdirektivet för vatten, yttrande över vattenmyndighetens samrådshandlingar

Sammanfattning

Käppalaförbundets hela verksamhet syftar till att uppnå rena vatten i sjöar och vattendrag i de områden som förbundet verkar. Förbundet ställer sig därför bakom tankarna i EU:s vattendirektiv. Förbundet har dock ett ansvar för att de åtgärder för förbättrad vattenkvalitet som genomförs skall vara miljömässigt motiverade och till rimliga kostnader. Med anledning av de utskickade samrådshandlingarna vill förbundet därför avge detta yttrande.

Av de tidiga remissyttranden eller förslag till yttranden som förbundet inhämtat framgår att flera remissinstanser framför kraftig kritik mot de förslag till förvaltningsplaner, åtgärdsprogram, miljökvalitetsnormer och miljökonsekvensbeskrivning som nu lämnats av vattenmyndigheterna. Kritiken kan delas in i två delar, en systemkritik av hur EU:s vattendirektiv införlivats i svensk lagstiftning och en del som rör hur vattenmyndigheterna uppfattat sitt uppdrag och genomfört detta. Förbundet delar systemkritiken och anser att på det sätt vattenförvaltningsförordning och miljöbalken utformats riskerar detta att leda till ineffektiva, kostsamma åtgärder som inte leder till målet, god status.

De föreslagna miljökvalitetsnormerna baseras på ett bristfälligt underlag, bedömningsgrunderna och statusklassningen, och att i det läget föreslå normer som är juridiskt bindande synes mindre klokt. Det är, enligt förbundets uppfattning, osannolikt att föreslagna normer kan nås med de föreslagna åtgärderna. Ett bättre sätt vore att översätta direktivet till mål så som andra EU-länder gjort.

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt har utnyttjat möjligheten till förlängd tidsfrist för att uppnå god status men har helt undvikit att utnyttja möjligheten till lägre kvalitetskrav. Förbundet anser det osannolikt att miljökvalitetsnormen "god status" skall kunna uppnås inom angiven tid i förbundets närrecipient, innerskärgården, ens om utsläppet från Käppalaverket helt skulle elimineras.

Käppalaförbundet **Post** Box 3095, 181 03 Lidingö **Besök** Södra Kungsvägen 315, 181 63 Lidingö
Tel 08-766 67 00 **Fax** 08-766 67 01 **Epost** kappala@kappala.se **Hemsida** www.kappala.se

KÄPPALA

Bakgrund

Genomförandet av vattenförvaltningen, som är den svenska implementeringen av EU:s vattendirektiv, innebär att Sverige ska kartlägga och analysera alla vatten, fastställa mål/kvalitetskrav och upprätta åtgärdsprogram för vattenmiljöerna i Sverige samt övervaka dem. Syftet är att uppnå målsättningen "god vattenstatus" i alla vatten senast år 2015. Andra kvalitetskrav får fastställas om det finns särskilda skäl. Vattenmyndigheten ska fastställa miljökvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplan senast den 22 december 2009 efter att ha genomfört ett samråd under minst 6 månader.

Den 1 mars 2009 presenterade Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt samrådshandlingarna med bland annat förslagen till vattenstatus/miljökvalitetsnorm och åtgärdsprogram för alla vattenområden i distriktet. Genomgången av vattendragen inom distriktet visar att ett flertal inte klarar ramdirektivets krav på god vattenstatus. Kostnader för de åtgärder som behöver vidtas kan bli betydande.

Remissen består av fyra sammanhängande dokument.

Miljökvalitetsnormer - innehåller förslag till vilka miljökvalitetsnormer som ska gälla för distriktens vatten. Målet är att alla vatten (yt-, kust- och grundvatten) ska nå minst god status under perioden 2015-2027.

Åtgärdsprogrammet - anger de åtgärder som behövs för att bibehålla eller uppnå miljökvalitetsnormerna inom vattendistriktet. Det finns en del osäkerheter i såväl dataunderlaget som den kommande administrativa och juridiska processen, men Vattenmyndigheten bedömer att åtgärdsprogrammet beskriver situationen på ett rimligt korrekt sätt.

Förvaltningsplanen - sammanfattar arbetsmetoder och resultat inom vattenförvaltningen från 2004 och fram till idag. Planen ger även en kort beskrivning av inriktningen på det fortsatta vattenförvaltningsarbetet.

Miljökonsekvensbeskrivning – sammanfattar de bedömda konsekvenserna på miljön som åtgärdsprogrammet kan ge upphov till när det omsätts av myndigheter och kommuner.

Förbundets synpunkter

Generella synpunkter

Synpunkter som även framförs av andra remissinstanser är av systemkaraktär d v s hur EU:s vattendirektiv införlivats i svensk lagstiftning. Förbundet vill här nämna några omständigheter som förefaller vara mindre genomtänkta. Sverige har valt att, till skillnad från andra EU-länder, ge direktivets olika mål och krav status som miljökvalitetsnormer. Det råder stor osäkerhet om vad normerna kommer att få för betydelse. Vattendelegationen råder inte över hur normerna skall tillämpas i de enskilda fallen. Här är det tillstånds- och tillsynsmyndigheterna som skall beakta normerna vid handläggningen av miljöärenden. Om normerna kommer att följas bokstavstroget kommer konsekvenserna att kunna bli

KÄPPALA

oöverskådliga och i princip stoppa all ny eller utökad verksamhet p g a icke försämringskriteriet[1].

Det svenska genomförandet har i alltför stor utsträckning lämnat beslutanderätten till vattenmyndigheterna utan möjlighet till överklagande i domstol. Någon avvägning mot andra mål, politiska, miljömässiga eller kostnadsmässiga har inte byggts in. Systemet ger inte tillräckliga rättssäkerhetsgarantier.

Miljökvalitetsnormerna
Vattenmyndigheten fastslår att endast ett fåtal av vattenförekomsterna i Norra Östersjöns vattendistrikt har god status eller ens kommer att uppnå god status till år 2015. Av framlagt förslag framgår att det underlag vattenmyndigheten har gjort bedömningarna efter är osäkra och otillräckliga. Osäkerheten gäller bedömningsgrunderna, klassificeringen och möjligheten att uppnå god status ens till 2021. Att då fastställa miljökvalitetsnormer som blir en lag synes enligt förbundets uppfattning oklokt. Förbundet har inte kompetens att bedöma om det är möjligt att fastställa normerna som mål vilket självklart vore att föredra, på samma sätt som i många andra EU-länder. En annan väg vore att sätta lägre krav på god status och sedan, om det är möjligt och om det är motiverat, höja kraven. Vattenmyndigheten har dock valt att inte utnyttja den möjligheten som finns inskriven i EU:s vattendirektiv.

Förbundet noterar att vattenmyndigheten anser sig bunden av Sveriges beting i Baltic Sea Action Plan, BSAP. Planen innebär en halvering av utsläppen av näringsämnen till Östersjön och detta gäller alltså även om det inte behövs för att uppnå god status. Vattenmyndigheten har muntligen uttryckt att reningsverken måste bidra med en reduktion uppgående till minst betinget. Om detta innebär en halvering av tillståndsgiven mängd eller faktiska utsläppta mängder är oklart. För förbundets del är tillståndsgiven halt vad gäller fosfor 0,3 mg/L medan faktisk utsläppshalt är 0,2 mg/L För kväve är tillståndsgiven halt 10 mg/L och faktiskt utsläppshalt 9 mg/L.

Åtgärdsprogrammet
Förbundet noterar att vattenmyndigheten explicit nämner omvänd osmos som en möjlig reningsmetod för att minska utsläppen av fosfor. Detta är riktigt men kostnaden är sannolikt kraftigt undervärderad. I Naturvårdsverkets utredning om reningsverkens möjligheter att rena avloppsvattnet från läkemedelsrester utesluts denna metod bl a p g a kostnaderna. I Naturvårdsverkets utredning nämns 5 – 15 kr/m^3 vilket för förbundet skulle innebära 1,5 till fem gånger högre reningskostnad eller 150 – 500 miljoner kr per år. Merparten av denna kostnad ligger på elförbrukningen. Enligt förbundets uppfattning finns andra möjligheter att minska utsläppen av fosfor till lägre kostnader än omvänd osmos. Det är olyckligt att vattenmyndigheten så tydligt anger denna metod.

Vattenmyndigheten har inte redovisat någon beräkning eller uppskattning av kostnaden för reningsverken att halvera kväveutsläppen. I förbundets fall krävs sannolikt både en investering i utbyggnad av verket och tillsats av extern kolkälla. Förbundet har inte heller

[1] Ett vattenområdes aktuella status får inte försämras

KÄPPALA

gjort någon uppskattning av kostnaderna för detta. Införande av rejektvattenrening vid Käppalaverket leder inte till en halvering av kväveutsläppen. Åtgärder måste vidtas i huvudströmmen.

Med nu känd reningsteknik leder ökade reningskrav till ökad förbrukning av resurser. Förbundet saknar i förslagen från vattenmyndigheten en övergripande avvägning mellan olika miljömål som energiförbrukning, utsläpp av växthusgaser mm. Ansträngningar bör läggas på att utveckla resurssnåla och energisnåla reningsmetoder än att nu investera i teknik som leder till att andra miljömål inte kan uppfyllas och som dessutom inte heller leder till god vattenstatus.

Käppalaförbundet har sin utsläppspunkt i Halvkakssundet d v s i innerskärgården. Innerskärgården har klassats som ett område med otillfredsställande eller måttlig status. Området påverkas av utsläpp från Mälaren och bl a från renat avloppsvattnet från de tre stora reningsverken i Storstockholm. Stockholmsregionen växer och belastningen på reningsverken ökar. Erfarenheten visar att reningen är effektivare i stora reningsverk än i små. Storskalighet gynnar också förutsättningar till miljö- och energilösningar på avloppsreningsverken som annars inte skulle genomföras. Miljön skulle sannolikt vinna på att de mindre reningsverken läggs ner och reningen flyttas över till de stora reningsverken. Detta innebär dock en ytterligare belastning på innerskärgården och målet god ekologisk status 2021 kommer sannolikt inte att uppnås med nuvarande klassificeringsnivå.

Vattenmyndigheten bedömer att miljöfaktorerna luft, klimatpåverkan och kulturarv inte kommer att påverkas av åtgärdsprogrammet i någon betydlig grad. Några fakta som talar för detta har inte presenterats.

Förbundet saknar en beskrivning av de betydande åtgärder som sedan lång tid vidtagits för att förbättra statusen i vattenområdena i distriktet. Med de omfattande insatser som bl a förbundet vidtagit har t ex fosforutsläppen från de tre reningsverken Henriksdal, Bromma och Käppala minskat med ca 300 ton per år sedan 1970. Utsläppen är idag ca 15 ton. Det förefaller osannolikt att en halvering av de sista 15 tonnen skulle leda till några väsentliga förbättringar av vattenstatusen i närområdet.

Miljökonsekvensbeskrivning
I samrådshandlingarnas miljökonsekvensbeskrivning står följande:

"Åtgärder riktade mot avloppsreningsverk bedöms ge mycket stor och positiv påverkan på vatten. Biologisk mångfald, växtliv och djurliv bedöms få en stor positiv påverkan. Människors hälsa bedöms bli märkbart positivt påverkade medan befolkningen bedöms få en liten positiv påverkan".

Från vår verksamhets synpunkt anser vi denna miljökonsekvensbeskrivning för generell och optimistisk och dessutom osannolik.

KÄPPALA

I det fortsatta arbetet med genomförandet av vattendirektivet, som till stor del kommer att styras av Naturvårdsverkets uppdrag om ändrade föreskrifter för reningsverken, måste det finnas en ödmjukhet för de faktiska förhållanden som råder för specifika verksamhetsutövare.

Det vore ett samhällsekonomiskt slöseri om ett generellt regelverk tvingar fram tekniska lösningar som inte är långsiktigt hållbara och där nyttan inte står i proportion till kostnad och miljöpåverkan. Hänsyn måste tas till verksamhetsutövares förutsättningar och det sätt man bedriver sin verksamhet.

Käppalaförbundet

Paul Lindqvist
Ordförande

Per Manhem
Vd

Nacka Lidingö Upplands Väsby Täby Solna Sollentuna Danderyd Järfälla Sigtuna Vallentuna Upplands-Bro